

Primera Llei del Codi civil: una llei d'extraordinària importància per a Catalunya

Josep-Delfí Guàrdia Canela

Advocat

Exconseller de Justícia de la Generalitat

1. INTRODUCCIÓ. 2. LA PRIMERA LLEI I EL CODI CIVIL DE CATALUNYA. 2.1. El dret civil català i les seves diferents recopilacions. 2.2. El sentit actual d'un Codi civil de Catalunya. 3. LA PRIMERA LLEI. 3.1. Establiment de l'estructura, el contingut bàsic i el procediment de tramitació del Codi. 3.1.1. Objecte de la Llei. 3.1.2. Estructura del Codi. 3.1.3. Divisió en llibres. 3.1.4. Distribució interna. 3.1.5. Numeració dels articles. 3.1.6. Tramitació. 3.2. Resta del contingut de la Llei. 3.2.1 Aprovació del llibre primer: disposicions generals. 3.2.2. La disposició transitòria i les disposicions finals. 4. CONCLUSIÓ.

1. Introducció

He dit verbalment i ara reitero per escrit que, en uns altres temps, l'aprovació pel Parlament de Catalunya de la Llei 29/2002, de 30 de desembre, primera Llei del Codi civil de Catalunya, hauria constituït sens dubte l'activitat més important de la legislatura, si no d'un període parlamentari més extens.

Actualment, però, les qüestions relatives a temes jurídics i d'una manera especial les de dret privat interessen menys fora de l'àmbit de la comunitat jurídica i dels professionals que se n'ocupen. Nogensmenys, la primera Llei del Codi civil ha estat rebuda com una llei important que marca una fita destacada en l'evolució del nostre dret. I això tant des del vessant positiu dels que considerem el dret català com una cosa pròpia, com des del vessant negatiu dels que creuen que els diferents drets territorials que conviuen a l'Estat espanyol han de mantenir-se estàtics com a pas previ a la seva desaparició.

Avui continuem dient que el dret constitueix, juntament amb la llengua, un dels signes més evidents de la configuració d'un poble com a nació, però no traiem totes les conseqüències d'aquesta afirmació. Com he dit en una altra ocasió, costa copsar aquesta transcendència del fenomen jurídic, que no és només històrica, sentimental i antropològica sinó que, com ha escrit HAJEK, "entre tots els instruments polivalents, la llei és probablement, després del llenguatge, l'instrument que serveix la més àmplia varietat d'objectius humans".

La importància de la primera Llei del Codi civil consisteix fonamentalment en el fet que és la primera vegada que es manifesta, amb la formalitat d'una llei, la voluntat del poble de Catalunya de dotar-se d'un codi que aplegui la totalitat de l'ordenament civil que li és propi.

Josep-Delfi Guàrdia Canela

L'aquesta importància ha estat percebuda pel Govern de l'Estat, que en interposar el recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei no s'ha limitat a efectuar argumentacions tècniques sinó que ha formulat, sobretot a la part primera de l'escrit, manifestacions de naturalesa general, conceptual i política que neguen la possibilitat que Catalunya es pugui dotar d'un codi civil.

Per aquest motiu, dividirem aquest article en tres parts: primerament, fixarem la posició d'aquesta Llei en la perspectiva general del Codi; després, n'exposarem succintament el contingut, dedicant especial atenció als aspectes relacionats amb el Codi del qual és la primera pedra, i finalment intentarem consignar unes conclusions.

2. La primera Llei del Codi civil de Catalunya

L'article 1 de la primera Llei disposa: "L'objecte d'aquesta Llei és establir l'estructura i la sistemàtica del Codi civil de Catalunya [...]". El preàmbul de la Llei i la resta de l'articulat acrediten de manera inequívoca que la missió de la Llei consisteix a estructurar i sistematitzar un codi que, com deia abans, aplegui la totalitat de l'ordenament civil que

li és propi. No es tracta, doncs, d'augmentar l'àmbit del nostre dret propi, sinó de donar-li la forma d'un veritable i modern codi.

Codificar no és altra cosa que reunir normes amb un criteri unitari i sistemàtic. Consisteix, doncs, en una activitat que pertany al gènere de reunió de normes i a l'espècie de la unitat i la sistemàtica. No pertany a la noció de codi la idea que a través seu es muta l'ordenament jurídic i es trenca amb la situació anterior. Això es podria predicar d'algun codi concret –possiblement, el francès de 1804– però no de tots els codis, ni tan sols dels dictats amb anterioritat, com el prussià de 1794 o el de Baviera de 1756.

Per això, la idea d'un codi no pot ni ha de sonar nova a qui conegui la nostra història jurídica, perquè la voluntat d'agrupament o recopilació de les normes d'un dret que sempre s'ha considerat dotat de completesa és una constant al llarg dels temps i té un clar sentit en el moment actual.

2.1. El dret civil català i les seves diferents recopilacions

S'ha dit amb raó (SOBREQUÉS) i es va recollir en una de les conclusions del II Congrés Jurídic Català de 1971 que es pot parlar ja de dret català amb el naixement d'una consciència nacional o prenatal catalana en plena alta edat mitjana.

I des del primer moment hi hagué la constant voluntat d'agrupar i ordenar tota la normativa, que es va mantenir com un cos dotat de major o menor organicitat, de conformitat amb les tècniques existents en cada moment concret.

Així, ja els *Usatges* (segle XII) tenen aquesta consideració. Aquesta obra, reunió dels diferents usos dels tribunals (el segon proemi de l'obra els anomena *curialibus usibus*, assenyalat com a usatge número 4), buscava la regulació de l'organització feudal, determinant els drets del príncep i els respectius de senyors i vassalls. Estem, ja que evidentment no davant d'un codi en el sentit modern de la paraula, sí davant d'un intent rigorós de sistematització de les normes de l'època per fer-les més clares i facilitar-ne l'aplicació.

Menció a part mereix una altra gran iniciativa com va ser el *Llibre del Consolat de Mar*. Aquesta recopilació formada en la segona meitat del segle XIV i nascuda de la iniciativa privada va suposar també un

nou èxit en la sistematització de les normes jurídiques, en aquest cas en l'àmbit mercantil. Encara que era una col·lecció privada, suposava una nova expressió de la voluntat de donar a la comunitat un instrument legal que permetés una major agilitat i garantia en les relacions jurídiques.

En ambdós casos ens trobem davant d'una mateixa idea: falten segles encara perquè el moviment codificador es desenvolupi amb l'esplendor que viurà al segle XIX, però ja hi ha latent una voluntat d'impulsar un corpus jurídic que sigui norma i garantia de drets i obligacions per a tots.

A l'inici del segle XV hi havia diversos factors que convidaven a la compilació del dret vigent: una legislació dispersa, amb un augment progressiu de la producció de constitucions i legislació real, i, en paral·lel, un procés unificador dels diferents drets locals i d'expansió de la preeminència del dret de Barcelona.

En aquest escenari les Corts de Barcelona de 1413, immediatament després del Compromís de Casp, que va suposar l'entronització de la casa de Trastàmara a la Corona d'Aragó, van decidir procedir a la recopilació, ordenació per matèries i traducció del llatí al català dels

Josep-Delfí Guàrdia Canela

Llicenciat en dret per la Universitat de Barcelona, ha estat conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, membre de la Junta de Govern de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona i professor de dret civil i processal a les universitats de Lleida i Barcelona.

Ha rebut la Creu de Sant Jordi i ha estat president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, de la qual és membre numerari. És acadèmic d'honor de la Reial Acadèmia de Jurisprudència i Legislació i de les de Granada i València, i acadèmic corresponent de les de Mèxic i Córdoba (Argentina).

És, també, membre de la Comissió Jurídica Assessora i de la seva Comissió Permanent i president de la Secció d'Harmonització de la Comissió de Codificació de la Generalitat de Catalunya. Actualment, exerceix d'advocat.

Usatges i de les constitucions, capítols i actes de Corts. La comissió formada a aquest efecte va acabar els seus treballs l'any 1422, mort ja el primer Trastàmara, Ferran I, però diverses causes de tipus polític van impedir l'efectiva conclusió del procés fins a l'any 1495, durant el regnat de Ferran II el Catòlic.

El procés es va repetir amb motiu de la segona compilació. Ja a les Corts de Montsó de 1533, presidides pel futur Felip II en funcions de lloctinent general del seu pare, l'emperador Carles, van acordar novament sistematitzar el dret vigent. I novament circumstàncies polítiques diverses van impedir que aquesta voluntat es materialitzés d'immediat, petició que es va reiterar a les Corts de Barcelona de 1564.

Les Corts de Montsó de 1585 van aprovar la redacció d'una nova compilació. La comissió encarregada de la redacció va ser nomenada a raó de tres membres per part dels estaments i tres a càrrec del rei. Acabats els treballs el 18 de desembre de 1588, se'n va acordar la impressió, que va esdevenir la primera edició oficial de les constitucions de Catalunya, ja que l'edició de 1495 havia estat de caràcter privat.

Finalment, la tercera compilació es va produir el 1704, en el regnat de Felip V, i més d'un autor es pregunta si aquest fet va tenir més importància del que s'ha reconegut en el manteniment del dret civil català després del Decret de Nova Planta de 1716. Les Corts de Barcelona de 1702 van acordar elaborar una nova compilació que inclogués les novetats sorgides des de l'anterior compilació, no excessivament grans en nombre però sí en importància, si recordem la Constitució de 1599, que fixava les fonts de dret. Tres experts, un per estament, van realitzar les tasques, que es van materialitzar en la publicació el 1704, poc abans de l'inici del conflicte successori. Aquest fet va permetre que Catalunya salvés el seu dret privat, desproveït de fonts, però viu al capdavant, la qual cosa ha permès que arribi fins als nostres dies.

Quan Catalunya va recobrar la seva autonomia el 1931, la Generalitat republicana va emprendre una important obra legislativa articulada mitjançant la tècnica denominada de les lleis especials. No s'arribà a formalitzar, des de l'Administració catalana, la proposta de promulgar un codi. Però els juristes catalans no van deixar de pensar en la

codificació del seu dret propi, com acredita el fet que un dels temes del I Congrés Jurídic Català tingués com a objecte un possible Codi civil de Catalunya. Com és sabut, el Congrés es va inaugurar el 17 de maig de 1936 i, per raons òbvies, no va poder acabar de forma natural. Per tant, no sabem amb certesa quin hauria estat el seu capteniment respecte del possible Codi civil de Catalunya. Sembla, però, que el sentiment majoritari era a favor del Codi, tot i que foren també importants les veus que s'alçaren en contra.

El propòsit codificador, ni que fos limitat, també va ser present en el procés que ens va portar a l'actual Compilació del dret civil de Catalunya, del 1960. El Decret de 23 de maig de 1947, recollint les aspiracions del Congrés de Dret Civil de Saragossa, va ordenar la creació de comissions de juristes encarregades d'elaborar avantprojectes de compilacions dels drets privats territorials, dits forals en la terminologia de l'època. La compilació, com ha fet notar ROCA SATRE, és un text que utilitza la tècnica de la codificació, tot i que defugi el nom per raons de diversa naturalesa.

En l'actual Generalitat el propòsit fou primerament d'actualitzar el nostre dret i després acomodar-lo a la nova realitat de la societat catalana. El problema del Codi no es va suscitar en un primer període, en què es va optar clarament per la tècnica de les lleis especials, però unes jornades organitzades pel Departament de Justícia a finals del 1998 marquen nítidament la nova fita.

2.2. El sentit actual d'un Codi civil de Catalunya

Aquest important aspecte històric del nostre dret dona sentit a la codificació del dret civil, de la qual la primera Llei constitueix l'inici. L'aspecte històric del dret no pot tenir mai un sentit negatiu de mera conservació del passat i reacció davant l'esdevenidor (que estaria en contra de la idea codificadora o almenys de la clàssica), sinó que ha d'acomodar-se al més progressiu sentit de la història: aquell que ens diu que la seva referència és indispensable per assolir una major consciència del present, aquell que suposa, com va escriure BENEDETTO CROCE, que la història no és ja la mestra de vida sinó una cosa totalment oposada, *l'alliberament del passat*.

Per tant, avui té escàs sentit la històrica polèmica entre THIBAUT (*Sobre la necessitat d'un dret civil general per a Alemanya*) i SAVIGNY (*De la vocació de la nostra època per la legislació i la ciència del dret*). Avui

poden considerar-se en gran part superades les tesis que donaven suport als partidaris o als detractors de la codificació. En canvi, hi ha altes raons que justifiquen la tasca codificadora.

En primer terme, la necessitat de preservar el que és dret civil, aquell que la *Instituta Justiniana* I, II, 1 el defineix així: "*Quod quisque populus ipse sibi ius constituit, id ipsius proprium civitatis est vocaturque ius civile, quasi ius proprium ipsius civitatis*". El concepte el trobem a l'usatge *Unaquaeque Gens*, que inicia el títol XV de les constitucions i altres drets de Catalunya dient: "Cascuna gent així mateix elegeix propia Ley per sa costuma, car longa costuma per Ley es hauda". Per això l'article 1 del Codi civil austríac diu: "Constitueix el dret civil el conjunt de lleis que determinen els drets i obligacions privats dels habitants de l'Estat entre si".

En segon terme, l'existència d'un Codi civil adquireix un sentit especial en l'actual tensió dialèctica entre la globalització i la identitat. La globalització és un fet inevitable –també en el camp del dret civil o, si volen més exactament, de gran part del dret privat– per una sèrie de raons que tots coneixem i que són de caràcter tècnic, d'increment de les comunicacions, financeres i econòmiques i també polítiques, com serien les d'exportació, i fins a un cert punt la imposició d'un únic model socioeconòmic, cultural i de pensament. Però cada vegada s'aixequen més veus –a les quals evidentment amb tota humilitat jo em sumo– que reclamen que la globalització es faci sense detriment de la identitat pròpia, sense que ens haguem de convertir –com ha dit un pensador contemporani– en apàtrides o en desarrelats.

Però per no referir-nos més que a l'àmbit més pròxim, hem d'assenyalar aquí la tendència a una certa unificació del dret privat en l'àmbit de la Unió Europea. I així cal recordar que ja el 1989 el Parlament Europeu va insistir en la necessitat d'estudiar la possibilitat de redactar un codi comú a Europa en matèria de dret privat, i que més recentment, concretament el juliol de 2001, la Comissió Europea va remetre al Parlament una comunicació en què es plantejava obrir un debat sobre la unificació del dret contractual europeu entorn de les possibilitats següents: *i)* no actuar i deixar la solució dels problemes al mercat; *ii)* fomentar la definició de principis comuns de dret contractual per reforçar la convergència de les legislacions nacionals; *iii)* revisar i millorar la legislació comunitària

(directives) ja en vigor; o *iv*) adoptar un nou instrument normatiu en l'àmbit comunitari. La resposta del Parlament ha estat ràpida (Resolució de 6 de novembre de 2001) i s'ha decidit per una solució en principi oberta però amb l'objectiu final d'un text general per a tota la Unió. Hi ha un calendari segons el qual s'haurà d'efectuar una compilació de les dades existents en els diferents estats membre a finals del 2004, per acabar establint i adoptant un cos de normes en matèria de contractes que tinguin en compte els conceptes legals comuns i les solucions ja establertes en iniciatives pròpies, en l'horitzó del 2010.

Podria semblar contradictori que després del que acabo de descriure em pronunciï ara en sentit clarament favorable a la tendència codificadora, singularment a Catalunya. Crec que la contradicció no és tal o que, si de cas, es mou en la tensió a què abans també m'he referit, entre globalització i identitat.

Es curiós que el mateix Govern del Regne Unit de la Gran Bretanya, quan es manifestava en contra de la unificació europea, mantenia que la coexistència d'una pluralitat de legislacions nacionals no era en si mateixa perjudicial per al funcionament efectiu del mercat interior, adduint l'exemple del seu territori, en què coexisteixen el dret escocès amb el d'Anglaterra i Gal·les.

I per això, com ha escrit MARTIN, el procés de codificació del dret civil català no ha de causar cap perplexitat, ans al contrari, es revela molt convenient i necessari, com intentarem justificar a continuació. Abans, però, voldria afegir que no són pocs els països que en els darrers anys o actualment han engegat processos codificadors, especialment Holanda i Quebec.

També cal recordar en aquest camp la tasca duta a terme per grups de treball formats per juristes de diversos països europeus amb la finalitat d'avançar en l'harmonització i aproximació del dret privat a Europa. Entre aquests grups destaca el CECL (Comissió de Dret Contractual Europeu, coneguda per Comissió Lando pel nom del seu president, Ole Lando); d'altres comissions treballen en l'elaboració d'uns principis sobre diverses matèries (responsabilitat civil, *trust*, dret de família), i d'altres volen anar més enllà, com l'anomenat Study Group on the European Civil Code (dirigida per Von Bar).

Llibre del Consolat de Mar, un nou èxit en la sistematització de les normes jurídiques

Cal ara sortir al pas de la idea segons la qual el procés codificador es mou fora de l'àmbit del bloc de la constitucionalitat. Partim de la posició àmpliament defensada per diversos juristes, entre els quals em compto, que per a Catalunya i també per a altres territoris el 149.1.8 CE ha d'interpretar-se en el sentit que la competència de la Generalitat s'estén a la conservació, modificació i, especialment, desenvolupament del dret civil, sense més limitació que la continguda sota el famós epígraf que comença amb l'expressió *en todo caso* i que recull la competència exclusiva de l'Estat sobre la matèria civil.

No entraré en disquisicions tècniques més pròpies d'unes jornades o seminaris, però sí he d'afirmar, des d'un punt de vista alhora polític i tècnic, que no és possible ni és lògic considerar que en aquesta matèria s'hagués volgut acceptar un retrocés sobre el que es disposa en la Constitució de 1931; al contrari, l'atribució de la competència civil a l'Estat ho és només per a les comunitats autònomes que no tenen dret civil històric per conservar, modificar o desenvolupar, mentre que per a les que en

tenen l'àmbit de la competència és molt ampli, només queda limitat, com he dit, per les matèries compreses en l'expressió *en todo caso*.

Per aquesta raó, la política de la Generalitat ha estat, des del primer moment, la d'exercir la competència legislativa en matèria de dret civil català i fer-ho en la línia de treballar, en un primer moment, amb la tècnica d'elaboració de lleis especials per modificar, reformar o desenvolupar les institucions que estaven compilades i atendre les noves necessitats que anaven sorgint. De seguida, però, s'abordaren codis sectorials, com el Codi de successions, aprovat per la Llei 40/1991, que inclou tot el dret de successions vigent a Catalunya i el reordena en un sol text per evitar la dispersió legislativa; i el Codi de família, aprovat per la Llei 9/1998, que recull tot el dret de família vigent fins llavors. Posteriorment es va pensar en l'elaboració d'un Codi de dret patrimonial que juntament amb els ja aprovats haurien de donar pas a la refosa de tots els codis en un futur Codi civil de Catalunya. Durant la meua etapa com a titular del Departament de Justícia, el Govern, a proposta meua, va decidir canviar l'estratègia i abordar tot seguit el Codi mitjançant la remissió al Parlament de la primera Llei, a la qual em referiré tot seguit amb més atenció.

3. La primera Llei

La Llei del Parlament de Catalunya 29/2002, de 30 de desembre, primera Llei del Codi civil de Catalunya, té un doble objectiu i contingut: d'una banda, establir l'estructura i sistemàtica del Codi civil de Catalunya i, de l'altra, aprovar-ne el llibre primer. Ens referirem, per separat, a aquesta doble condició de la Llei.

3.1. Establiment de l'estructura, el contingut bàsic i el procediment de tramitació del Codi

Amb aquestes paraules, l'apartat 1 del preàmbul de la primera Llei fixa el seu primer objectiu. I en aquest punt està la seva fonamental importància. Amb la primera Llei, el Codi civil de Catalunya té ja aprovada la seva estructura, el seu contingut bàsic i el procediment per a la tramitació de lleis posteriors que hauran d'anar complementant l'obra ja plenament planejada.

I això perquè com a continuació proclama el preàmbul es tracta d'un Codi obert. Amb aquesta qualificació es volen subratllar diverses coses: que no es vol esperar a tenir acabada tota l'obra codificadora per poder parlar del Codi civil de Catalunya; que s'accepta que el nou Codi és evolutiu i

que podrà modificar-se'n el contingut sempre que calgui, sense alterar-ne greument l'estructura; i, finalment, que s'ha iniciat un procediment de tramitació del Codi que ens durà, en un termini més o menys llarg, a poder gaudir d'un Codi dotat de totes les característiques que li corresponen com a tal.

Per aquest motiu, la primera Llei dedica a la part sobre la qual vull insistir especialment els articles de l'1 al 6, que tot seguit exposarem i comentarem breument.

3.1.1. Objecte de la Llei

S'hi refereix l'article 1 quan diu que l'objecte d'aquesta Llei és establir l'estructura i la sistemàtica del Codi civil de Catalunya. Si l'estructura i la sistemàtica és allò que qualifica una reunió de lleis, com a codi, és clar que una vegada definides l'una i l'altra podem parlar ja d'un veritable Codi civil en potència.

3.1.2. Estructura del Codi

L'estructura del Codi, de conformitat amb l'article 2 de la primera Llei, és de sis llibres i les disposicions addicionals, transitòries i finals corresponents. Es manifesta la voluntat, doncs, d'utilitzar l'estructura típica de tot codi.

3.1.3. Divisió en llibres

L'article 3 explicita quin és el contingut de cadascun dels sis llibres en els quals s'estructura el Codi:

- a) Llibre primer, relatiu a les disposicions generals, que inclou les disposicions preliminars i la regulació de la prescripció i la caducitat.
- b) Llibre segon, relatiu a la persona i la família, que inclou la regulació de la persona física, les matèries actualment compreses en el Codi de família i les lleis especials d'aquest àmbit.
- c) Llibre tercer, relatiu a la persona jurídica, que inclou la regulació de les associacions i les fundacions.
- d) Llibre quart, relatiu a les successions, que inclou la regulació de les matèries contingudes en el Codi de successions per causa de mort i en les altres lleis especials d'aquest àmbit.
- e) Llibre cinquè, relatiu als drets reals, que inclou la regulació d'aquesta matèria aprovada pel Parlament.
- f) Llibre sisè, relatiu a les obligacions i els contractes, que inclou la regulació d'aquestes matèries, comprenent-hi els contractes especials i la contractació que afecta els consumidors, aprovada pel Parlament.

Se segueix, doncs, un sistema modern de divisió de contingut del Codi. S'abandona en gran mesura l'anomenat pla romà francès i se segueix la línia més moderna i progressiva nascuda a redós de la doctrina germana, però amb criteris propis i específics.

3.1.4. Distribució interna

En aquest apartat no hi ha novetat digna de ser ressaltada. L'article 4 estableix que, com a la pràctica totalitat dels codis, cada llibre del Codi civil de Catalunya es divideix en títols i aquests, en capítols. Els capítols es poden dividir en seccions i aquestes, eventualment, en subseccions.

3.1.5. Numeració dels articles

Aquesta és probablement la novetat més destacada si pensem en termes dels ordenaments jurídics coexistents a l'Estat espanyol, però no si comprovem que el sistema funciona ja en països del nostre entorn més proper. El sistema de numeració que la primera Llei consagra per a tot el Codi constitueix una conseqüència del fet que, com diu el preàmbul i hem remarcat abans, es configura com un Codi obert.

I així l'article 5 de la primera Llei estableix que els articles del Codi civil duen dos números separats per un guionet. El primer número és integrat per tres xifres que indiquen respectivament el llibre, el títol i el capítol. El segon número correspon a la numeració contínua que, començant per l'1, s'atribueix a cada article dins de cada capítol.

Aquest sistema no s'aplica, òbviament, a les disposicions addicionals, transitòries i finals, que segueixen amb la numeració totalment correlativa tradicional.

3.1.6. Tramitació

En un sol article, el 6, la primera Llei reuneix totes les disposicions relatives a la tramitació del Codi civil de Catalunya.

Es parteix, com hem repetit, del fet que es tracta d'un Codi obert que es va omplint i completant i, per tant, d'alguna forma, tancant a través de l'aprovació de diferents lleis (apartat 1).

Es confirma que la iniciativa legislativa correspon al Govern, el qual ha de presentar al Parlament els projectes de llei corresponents. La precisió més important que s'efectua és que els projectes han de com-

prendre un llibre sencer o una de les parts del seu contingut expressament al·ludides a l'article 3 i que serien: la regulació de la persona física, el Codi de família i les lleis especials d'aquest àmbit (concepte una mica equívoc), una eventual part general de les persones jurídiques, les associacions, les fundacions, el Codi de successions, les lleis especials d'aquest àmbit, els drets reals, la regulació de les obligacions i els contractes, els contractes especials i la contractació que afecta els consumidors (apartat 2).

Molta importància té la disposició continguda a l'apartat 3, que acredita a tothom que s'aproximi a la qüestió amb ulls serens que el tema del Codi civil de Catalunya és, com fa molts anys es va dir de la llengua catalana, "un vas d'aigua clara". El Parlament de Catalunya proclama en aquest punt el seu respecte més absolut al bloc de la constitucionalitat. Afirma que, com correspon a un autèntic codi i no a una mera reunió de lleis, inclourà les modificacions d'addició, supressió o nova redacció que es considerin necessàries, però tenint en compte sempre el que és, alhora, objectiu i límit, la "conservació, modificació i desenvolupament del dret civil català", que és l'expressió utilitzada en l'article 149.1.8 de la Constitució espanyola i en l'article 9.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

Per tal d'evitar alguns possibles desajustaments derivats del caràcter obert del Codi i de la seva tramitació procedimental, es preveu la utilització de la figura del decret legislatiu, prevista a la Constitució (articles 82, 83 i 84), a l'Estatut (article 33.1) i a la Llei 3/1982, de 23 de març, del Parlament, del President i del Consell Executiu de la Generalitat.

La Llei té cura d'establir alguna precisió a la forma i el contingut dels decrets legislatius. Així, explicita que han d'incloure la facultat de regularitzar l'ordenació numèrica dels articles i d'aclarir i harmonitzar els textos legals que han de ser refosos. I també determina que els textos aprovats per decret legislatiu han de respectar la distribució interna prevista en l'article 4 i s'han d'incorporar a la divisió en llibres que per al Codi preveu l'article 3.

3.2. Resta del contingut de la Llei

Acabat l'objecte fonamental de la primera Llei, que, com hem dit, consisteix a establir l'estructura i sistemàtica del Codi, l'article 7 aprova el llibre primer del Codi civil de Catalunya.

No podem aturar-nos en el seu contingut. Solament direm que, com no podia ser d'una altra manera, el llibre primer és fidel al que hem exposat respecte de la primera Llei, és a dir, comprèn tot el llibre primer relatiu a les disposicions generals, que inclou les disposicions preliminars i la regulació de la prescripció i de la caducitat. Es distribueix internament en dos títols i el segon, al seu torn, en dos capítols. El capítol I del títol II es distribueix en quatre seccions i els articles tenen una numeració que va del 111-1 al 111-9, del 121-1 al 121-24 i del 122-1 al 122-5.

3.2.1. Aprovació del llibre primer: disposicions generals

El llibre primer, com ja hem assenyalat, conté la regulació de les disposicions preliminars i la de la prescripció i la caducitat. Quant a les primeres, es recullen i se sistematitzen els preceptes continguts en el títol preliminar i en les disposicions finals segona i quarta de la Compilació del dret civil de Catalunya, i desenvolupa la regulació amb la incorporació de principis i doctrines pròpies d'aquesta part del dret civil i de preceptes que ja es trobaven en l'ordenament jurídic català vigent. Així, es regula el que constitueix el dret civil de Catalunya, la seva interpretació i integració, l'eficàcia territorial, el seu caràcter de dret comú, la seva preferència i el valor del dret supletori, la llibertat civil, la bona fe, els actes propis i l'equitat.

El títol II té per objecte la regulació de la prescripció i la caducitat. Es fa en aquest llibre, d'acord amb els criteris més científics i moderns. Es parteix de la regulació que de la prescripció va fer el dret català històric –a l'usatge *Omnes causae* i al capítol XLIX del *Recognoverunt proceres*– i del fet que la compilació feia reiterades al·lusions a terminis de caducitat sense oferir-ne una regulació completa i sistemàtica, com tampoc la fa encara el Codi civil espanyol.

3.2.2. La disposició transitòria i les disposicions finals

La disposició transitòria única regula amb un cert detall les situacions transitòries. S'opta per un grau de retroactivitat mitjà que tendeix a afavorir els terminis de prescripció més curts. I a les disposicions finals s'utilitza la forma habitual de la substitució de preceptes per tal d'evitar els buits en cas d'interposició de recurs i suspensió d'articles de la Llei i, tot i respectar el període ordinari de *vacatio legis* dels primers articles de la Llei, l'entrada en vigor del que constitueix ja pròpiament Codi civil s'ajorna fins a l'1 de gener de 2004.

4. Conclusió

La pregunta que probablement ara és pertinent és per què i per a què s'ha fet i s'està fent tot això. La resposta no és senzilla, però em sembla clara.

La codificació és un procés legislatiu que impedeix la dispersió de les normes i és garantia de seguretat jurídica, claredat i precisió normatives perquè evita contradiccions i incongruències, així com en facilita el coneixement i l'aplicació.

Les raons que van portar els països a codificar a començaments del segle XIX no són les mateixes que avui en dia promouen la codificació o la recodificació. És la distància que separa el Codi civil francès de 1804 del futur Codi civil de Catalunya, la distància que separa els inicis de l'Estat liberal de l'Estat social i democràtic de dret que proclama la nostra Constitució.

Ara les raons per a la codificació són diferents: la societat ha canviat i també la mateixa idea de la codificació, i els codis, en un context de creixement de l'ordenament jurídic, han deixat de ser exclusivament, encara que ho són també, instruments d'unificació nacional i avui són un instrument útil per identificar les normes i evitar la dispersió i les contradiccions.

I això tenint en compte com al llarg del passat segle XX es va donar un fenomen jurídic precisament contrari, és a dir, de descodificació, ocasionat pels nombrosos canvis tecnològics i socials que es van produir.

Ara pretenem fer un Codi civil al servei de la societat catalana d'avui i del seu futur més immediat. Un Codi que conjugui modernitat amb identitat, que permeti integrar la legislació amb voluntat d'estabilitat i permanència, respectant els principis clàssics del dret privat català, però que també estigui obert a la possibilitat d'incorporar les reformes que aconselli l'evolució constant de la societat.

Som conscients que aquest camí encara no ha arribat al final, que encara ens queden obstacles per remoure, voluntats per guanyar i desconfiances per vèncer, a les quals abans m'he referit. No és aquest el moment ni el lloc d'analitzar en profunditat aquestes actituds, però només desitjo afirmar que la voluntat modernitzadora i de servei a la ciutadania que guia aquest procés demana per part de tots els agents implicats un esperit generós.

Impulsant el Codi civil acomplim una necessitat anhelada per generacions de juristes i ciutadans catalans en general. D'altra banda, l'eventual polèmica entre codificació i lleis especials entenc que avui s'ha de resoldre a favor d'aquesta primera, però reconeixent la importància de la tècnica de les lleis especials com a instrument al servei d'un objectiu final.

La històrica polèmica sobre la codificació i els seus avantatges i inconvenients ha perdut avui gran part del seu sentit. Darrere seu s'amagaven debats més profunds, connectats amb els fonaments filosòfics del dret, o amb consideracions polítiques, econòmiques o socials, que avui no són ja d'actualitat.

Avui, com llavors, crec que hem d'evitar posicions dogmàtiques, tenint sempre present que les codificacions depenen del seu temps (SAVIGNY).

La raó de fons per avançar en la codificació del dret civil català és la que aconsella la promulgació de normes amb les característiques d'unitat interna, de sistemàtica i de síntesi, i amb les notes de seguretat i també de prestigi, típiques de qualsevol obra codificadora.

El sistema de codis implica el convenciment que un determinat ordenament jurídic, en aquest cas el civil de Catalunya, té vocació de plenitud i que la unitat, que no la uniformitat, és, com deia un gran jurista de l'època de promulgació del Codi civil espanyol (SÁNCHEZ ROMÁN), "nota característica i expressiva del major grau de perfecció en el dret escrit d'un país".

He intentat exposar, de manera sintètica, les tendències que fomenten la conveniència d'un Codi civil de Catalunya. Per obtenir un desenvolupament més perfecte del nostre dret, per superar millor el repte de fer front a les noves tendències del dret civil, que acullin tot allò que de bo tenen els moviments supraestats, però sense perdre la pròpia identitat, amb la irrenunciable voluntat de donar resposta a les necessitats de la societat catalana d'avui, amb fidelitat al passat i lleialtat al present i el futur.

Amb la primera Llei del Codi civil el Parlament ha posat el fonament d'aquesta important construcció jurídica. Ara és a les mans de molts, també de tots i cadascun de nosaltres, que l'obra s'acabi i perduri. ■